

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ ІЗ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Марія Шостацька¹
Євгеній Кулібаба²

¹ Вінницький медичний коледж імені академіка Д. К. Заболотного, Вінниця

² Вінницький національний технічний університет, Вінниця

У статті досліджуються психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану. Проведено аналіз сучасних підходів до підготовки медичних кадрів та обґрунтовано потребу в комплексному врахуванні кризових реалій, зокрема обмеженого доступу до клінічної практики, високого емоційного навантаження та необхідності в швидкому прийнятті рішень у екстремальних ситуаціях. Обґрунтовано комплекс психолого-педагогічних умов, що включає створення психологічно безпечного освітнього середовища, інтеграцію компетентнісного підходу з урахуванням воєнних викликів, цифровізацію та гнучкість освітнього процесу, розвиток психологічної стійкості й емоційного інтелекту, підтримку мотивації та формування професійної ідентичності, а також спеціальну підготовку викладачів до роботи в кризових умовах. Запропоновано модель поєднання інноваційних освітніх технологій (симуляційне навчання, його дистанційні та змішані форми) із системною психологічною підтримкою, що забезпечує не лише набуття професійних компетенцій, а й розвиток особистісних якостей, потрібних для ефективної медичної діяльності в умовах воєнного стану. Розкрито перспективи впровадження розробленого комплексу умов у практику закладів вищої медичної освіти для підвищення якості підготовки лікарів, готових до роботи в екстремальних обставинах.

Ключові слова: професійна компетентність, фахівці охорони здоров'я, психолого-педагогічні умови, воєнний стан, медична освіта, психологічна стійкість, симуляційне навчання.

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів, зумовлених воєнним станом в Україні, система охорони здоров'я зазнає суттєвих трансформацій, що вимагають від фахівців не лише високого рівня професійних знань і вмінь, але й психологічної стійкості, гнучкості мислення та здатності ефективно діяти в кризових ситуаціях. Особливої актуальності набуває проблема формування професійної компетентності медичних працівників, яка розглядається як інтегративна характеристика особистості, що поєднує фахову підготовку, ціннісні орієнтації, комунікативні навички та готовність до безперервного професійного розвитку. Воєнний стан значно ускладнює освітній процес, змінює умови професійної діяльності та підсилює психоемоційне навантаження на майбутніх і діючих фахівців галузі охорони здоров'я. В зв'язку з цим особливо значення набуває визначення та обґрунтування психолого-педагогічних умов, які забезпечують ефективне формування професійної компетентності в умовах нестабільності, невизначеності та підвищеного ризику.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в пошуці нових підходів до організації освітнього процесу, впровадження інноваційних педагогічних технологій, а також створення підтримувального освітнього середовища, яке сприяє розвитку професійної ідентичності, емоційної стійкості та готовності до діяльності в екстремальних умовах. Саме тому вивчення психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану є важливим науковим і практичним завданням.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Аналіз останніх наукових публікацій свідчить про зростаючий інтерес дослідників до проблеми формування професійної компетентності майбутніх фахівців медичної галузі, зокрема в умовах трансформації вищої медичної освіти. О. Лазуренко (2018) присвятила своє дослідження проблемі професійного становлення фахівця-медика. Авторка презентувала модель професійного становлення та формування професійної компетентності майбутніх лікарів, проаналізувала етапи професійного становлення, а також визначила психолого-педагогічні особливості цього процесу. Дослідниця висловлює припущення, що набуття знань, умінь і навичок,

пов'язаних із професійною компетентністю лікаря, сприяє розвитку професіоналізму як інтегральної якості особистості фахівця.

А. Разумна (2020) здійснила ґрунтовний аналіз структури професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі. Дослідниця визначила критерії, показники та рівні сформованості професійної ідентичності, а також розробила модель її формування в закладах вищої освіти. Я. Нахаєва, І. Гуменна та В. Шацький (2021) розглянули педагогічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх лікарів у медичних закладах вищої освіти. Автори підкреслили, що сучасні навчальні програми, запроваджені внаслідок реформи медичної освіти, орієнтовані не лише на набуття знань і умінь, а й на формування компетенцій. Було встановлено, що якість вищої медичної освіти визначається рівнем професійної компетентності випускників.

В. Rogozin (2022) висунув гіпотезу, що процес формування професійної компетентності майбутніх лікарів-стоматологів буде значно ефективнішим за умови створення певних педагогічних умов. Серед них: забезпечення професійної мотивації студентів через персоніфікований супровід освітньої діяльності під час роботи з симуляційними тренажерами; конвергенція засобів ситуативного навчання в міждисциплінарно-інтегративній теоретичній підготовці; залучення студентів до розв'язання інтегрованих професійно спрямованих ситуативних завдань з метою запобігання професійним помилкам; формування стійкої професійно-суб'єктної позиції майбутніх фахівців.

Ю. Резніков та А. Наволокіна (2022) дослідили особливості формування професійних компетентностей майбутніх лікарів в умовах дистанційної форми навчання. Автори концептуалізували поняття компетентності та дистанційного навчання в контексті вищої освіти. Вони з'ясували, що рівень фахової компетентності залежить від глибини освоєння предметних знань і умінь, особливостей професійної мотивації, професійної спрямованості особистості та наявності потрібних особистісних якостей.

Разом із тим, аналіз наукових джерел свідчить, що питання формування професійної компетентності майбутніх фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану залишається недостатньо вивченим. Існуючі дослідження не враховують у повній мірі специфіку кризових реалій, зокрема психологічні, організаційні та освітні виклики, пов'язані з війною, обмеженим доступом до клінічної практики, потребою в швидкому прийнятті рішень в екстремальних умовах і високим рівнем емоційного навантаження на майбутніх лікарів.

Метою дослідження є обґрунтування психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану мають комплексний характер і поєднують як освітні, так і психологічні аспекти підготовки. Вони спрямовані на забезпечення не лише фахової підготовки, але й стійкості до стресу, адаптивності та готовності діяти в екстремальних ситуаціях. Для визначення психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я було використано методи анкетування та незалежного експертного оцінювання. В дослідженні взяли участь 57 осіб із науково-педагогічного персоналу, що здійснюють професійну підготовку здобувачів вищої освіти в галузі охорони здоров'я. Відбір експертів здійснювався за принципом компетентності та досвіду викладацької діяльності у відповідній галузі.

Експертам було запропоновано обрати з переліку анкети ті чинники, які, на їхню думку, найбільше впливають на формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану. Всі запропоновані чинники були попередньо визначені на основі аналізу наукових джерел, присвячених досліджуваній проблемі, з урахуванням сучасних особливостей професійної підготовки фахівців у галузі електроніки та телекомунікацій. Ступінь узгодженості експертних думок визначався за методикою О. Яшкіної (2013) шляхом розрахунку відносної частоти моди досліджуваного показника:

- при відносній частоті моди до 0,5 (0–50%) вибір експертів вважається неузгодженим;
- при відносній частоті моди від 0,5 до 0,7 (51–70%) ступінь узгодженості думок експертів оцінюється як середня;
- при відносній частоті моди від 0,7 до 0,9 (71–90%) ступінь узгодженості думок експертів є високою;
- при відносній частоті моди понад 0,9 (91–100%) ступінь узгодженості думок експертів є дуже високою (Яшкіна, 2013, с. 447–448).

В таблиці 1 наведені всі психолого-педагогічні умови, щодо яких ступінь узгодженості думок експертів перевищувала середній рівень.

Таблиця 1

Результати експертного опитування для визначення психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану

№	Запропонована педагогічна умова	Вибір НПП	
		к-ть	%
1	Створення психологічно безпечного освітнього середовища	48	84,2
2	Створення умов для розвитку пізнавального інтересу і забезпечення мотивації до провадження професійної діяльності	50	87,7
3	Використання сучасних програмних засобів в процесі вирішення професійних завдань	38	66,7
4	Інтеграція компетентнісного підходу з урахуванням кризових реалій	45	78,9
5	Готовність науково-педагогічних працівників сприяти розвитку професійної компетентності здобувачів	35	61,4
6	Цифровізація та гнучкість освітнього процесу	49	85,9
7	Збільшення частки практичного навчання в освітніх програмах	32	56,1
8	Визначення шляхів формування графічної компетентності із врахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти у процесі навчання	32	56,1
9	Розвиток психологічної стійкості та емоційного інтелекту	50	87,7
10	Використання інноваційних педагогічних технологій з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів	30	52,6
11	Підтримка мотивації та формування професійної ідентичності	50	87,7
12	Адаптація зарубіжного досвіду формування професійної компетентності до особливостей вітчизняних ЗВО	29	50,9
13	Підготовка викладачів до роботи в умовах воєнного стану	51	89,5
14	Створення відповідного методичного забезпечення	29	50,9

Як видно з таблиці 1, шість психолого-педагогічних умов (№ 1, 4, 6, 9, 11 та 13) демонструють високий і дуже високий ступінь узгодженості думок експертів. У зв'язку з цим можна стверджувати, що з високою ймовірністю позитивний вплив на формування професійної компетентності фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану здійснюватимуть такі педагогічні умови:

1. Створення психологічно безпечного освітнього середовища.
2. Інтеграція компетентнісного підходу з урахуванням кризових реалій.
3. Цифровізація та гнучкість освітнього процесу.
4. Розвиток психологічної стійкості та емоційного інтелекту.
5. Підтримка мотивації та формування професійної ідентичності.
6. Підготовка викладачів до роботи в умовах воєнного стану.

Проаналізуємо взаємозв'язок між визначеними психолого-педагогічними умовами і рівнем розвитку професійної компетентності здобувачів вищої освіти. Однією з ключових психолого-педагогічних умов є створення психологічно безпечного освітнього середовища. Під цим розуміється забезпечення емоційного благополуччя здобувачів вищої освіти, зниження рівня навчальної тривожності, формування атмосфери довіри та взаємоповаги між викладачами і студентами, а також систематичне впровадження заходів психологічної підтримки. До таких заходів належать індивідуальне та групове психологічне консультування, організація груп взаємодопомоги, проведення тренінгів зі розвитку стресостійкості та емоційного інтелекту. Психологічно безпечне середовище сприяє відкритому прояву творчої ініціативи, зменшує страх помилки та стимулює активне використання цифрових технологій для розвитку професійної компетентності (Левицька, Осіпова, 2021).

Другою ключовою психолого-педагогічною умовою є інтеграція компетентнісного підходу з обов'язковим урахуванням кризових реалій воєнного часу. Освітні програми підготовки майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я мають бути адаптовані до умов воєнного стану та надзвичайних ситуацій. Це передбачає включення до змісту навчання таких компонентів, як:

- 1) дії медичного персоналу в надзвичайних ситуаціях та зонах бойових дій;
- 2) надання невідкладної медичної допомоги при травмах і пораненнях різного ступеня тяжкості;
- 3) організація та здійснення медичної допомоги в умовах дефіциту ресурсів, обладнання та медикаментів;

4) розвиток клінічного та критичного мислення в нестандартних, швидко змінних і високостресових ситуаціях (Gullo, C. A., et al., 2024; Lazurenko, Smila, 2016).

Така інтеграція компетентнісного підходу забезпечує формування в здобувачів не лише професійних знань і умінь, а й готовності ефективно виконувати професійні обов'язки в екстремальних умовах сучасної воєнної реальності, що є особливо важливим для галузі охорони здоров'я України.

Не менш важливою психолого-педагогічною умовою є цифровізація та забезпечення гнучкості освітнього процесу. Упровадження дистанційних технологій, змішаного навчання та сучасних онлайн-платформ дозволяє забезпечити безперервність медичної освіти навіть в умовах обмеженого доступу до навчальних баз, клінічних закладів або вимушеного переміщення здобувачів вищої освіти (Dembitska, Kuzmenko, Savchenko, Demianenko, Hanna, 2024; Сергєєва, 2021). Особливого значення при цьому набуває використання практико-орієнтованих і симуляційних методів навчання. До них належать кейс-методи, сценарії кризових ситуацій, високотехнологічні симуляційні тренінги, які моделюють реальні виклики сучасної воєнної медицини: масові ураження, полі травми, евакуацію поранених, надання медичної допомоги в польових умовах та в умовах дефіциту ресурсів. Такі підходи сприяють розвитку у майбутніх лікарів навичок швидкого клінічного мислення, прийняття рішень в умовах невизначеності та часу, а також ефективної командної взаємодії в екстремальних ситуаціях (Alharbi, 2024; Kobylianskyi, Stavnycha, Dembitska, Kobylianska, Miastkovska, 2024).

Ще однією важливою психолого-педагогічною умовою є цілеспрямований розвиток психологічної стійкості та емоційного інтелекту майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я. В зв'язку з цим доцільно систематично впроваджувати спеціальні тренінгові програми, спрямовані на формування навичок управління стресом, профілактики професійного вигорання, розвитку саморегуляції емоційних станів, емпатії та ефективної комунікації. Особлива увага має приділятися підготовці до взаємодії з пацієнтами, які пережили травматичні події, бойові дії або перебували в умовах надзвичайних ситуацій. Це сприятиме підвищенню психологічної готовності майбутніх лікарів до роботи в умовах високого емоційного навантаження, збереженню їхнього психічного здоров'я та забезпеченню якісної, гуманної медичної допомоги в кризових умовах (Sahebi, Barkhordari-Sharifabad, 2023; Savvidou, et al., 2024).

Важливою психолого-педагогічною умовою є підтримка мотивації та формування професійної ідентичності майбутніх медичних фахівців. Усвідомлення високої соціальної значущості лікарської професії, розвиток почуття професійної відповідальності, патріотизму та готовності до самовідданого служіння суспільству в умовах воєнного стану та кризових ситуацій суттєво посилюють внутрішню мотивацію здобувачів до навчання та постійного професійного зростання (Дембіцька, 2025; Kuzmenko, Dembitska, Miastkovska, Savchenko, Demianenko, 2023). Формування стійкої професійної ідентичності сприяє закріпленню у майбутніх лікарів ціннісних орієнтирів, підвищенню рівня самовіддачі та готовності долати труднощі, пов'язані з виконанням професійних обов'язків в екстремальних умовах.

Значимою психолого-важливою педагогічною умовою є цілеспрямована підготовка науково-педагогічних працівників до здійснення освітнього процесу в умовах воєнного стану. Викладачі повинні мати сформовані навички роботи з сучасними цифровими та симуляційними педагогічними технологіями, надання психологічної підтримки здобувачам, а також здатністю оперативного адаптувати зміст і форми навчання до швидкозмінних кризових умов (Hopkins, et al. 2018; Ma, Song, Balch, et al. 2024).

Узагальнюючи, ефективне формування професійної компетентності майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я в умовах воєнного стану можливе лише за умови комплексного поєднання інноваційних освітніх підходів (цифровізація, симуляційне навчання, компетентнісна спрямованість) із системною психологічною підтримкою та розвитком особистісних якостей здобувачів. Саме таке поєднання забезпечує формування не лише професійних знань і умінь, а й високого рівня психологічної стійкості, мотивації та готовності до виконання професійних обов'язків в екстремальних і невизначених обставинах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволило визначити та науково обґрунтувати комплекс психолого-педагогічних умов, потрібних для ефективного формування професійної компетентності майбутніх фахівців із охорони здоров'я в умовах воєнного стану. До ключових умов належать: створення психологічно безпечного освітнього середовища, інтеграція компетентнісного підходу з обов'язковим урахуванням кризових реалій воєнного часу, цифровізація та гнучкість освітнього процесу, розвиток психологічної стійкості та

емоційного інтелекту, підтримка мотивації й формування професійної ідентичності, а також цілеспрямована підготовка науково-педагогічних працівників до роботи в екстремальних умовах.

Реалізація зазначеного комплексу умов забезпечить не лише набуття майбутніми фахівцями галузі охорони здоров'я потрібних професійних знань, умінь і навичок (зокрема, наданням медичної допомоги при травмах, роботі в умовах дефіциту ресурсів і прийняття рішень у нестандартних ситуаціях), а й розвиток особистісних якостей, які є критичними в умовах війни: психологічної стійкості, емоційної саморегуляції, швидкого клінічного мислення, командної взаємодії та високої мотивації до професійного служіння.

Отримані результати свідчать, що ефективне формування професійної компетентності медичних фахівців під час воєнного стану можливе лише за умови системного поєднання інноваційних освітніх технологій (симуляційне навчання, дистанційні та змішані форми організації освітнього процесу) із потужною психологічною підтримкою та ціннісно-смысловим наповненням підготовки. Такий підхід сприяє підготовці не просто кваліфікованих спеціалістів, а стійких, мотивованих і готових до самовідданого виконання професійних обов'язків у найскладніших умовах лікарів, здатних забезпечувати якісну медичну допомогу населенню України в умовах триваючої вже п'ятий рік війни.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з експериментальною апробацією та кількісним оцінюванням ефективності запропонованого комплексу психолого-педагогічних умов у освітньому процесі медичних закладів вищої освіти, а також із розробкою відповідних освітніх технологій і програм підвищення кваліфікації викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Дембіцька, С. В. (2025). Формування академічної мотивації студентів вищих навчальних закладів у контексті цифрової трансформації освітнього простору. *Наукові записки Малої академії наук України*, 2(33), 13-24. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2025-33-02>.
- Лазуренко, О. О. (2018). Психолого-педагогічні особливості моделювання професійної компетентності студентів-медиків у процесі професійного становлення. *Psychological journal*, 13, 67-85. <https://doi.org/10.31108/2018vol13iss3pp67-85>.
- Левицька, А. І., & Осіпова, Т. Ю. (2021). Педагогічні умови формування готовності майбутніх лікарів до міжкультурної взаємодії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IX(101), 259, 29-32. <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-259IX101-06>.
- Нахаєва, Я., Гуменна, І., & Шацький, В. (2021). Формування професійної компетентності майбутніх лікарів як педагогічна проблема. *Медична освіта*, 3, 92-96. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2021.3.12602>.
- Разумна, А. Г. (2020). Формування професійної ідентичності майбутніх фахівців медичної галузі у закладах вищої освіти (автореф. дис... канд. пед. наук). Київ: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця.
- Резніков Ю. П., & Наволокіна А. С. (2022). Формування фахових компетентностей майбутніх лікарів під час дистанційного навчання. *Інноваційна педагогіка*, 51 (2), 65-69. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.12>.
- Рогозін, В. В. (2021). Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх лікарів-стоматологів засобами симуляційного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 81, 252-256. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.47>.
- Сергєєва, Л. Н. (2021). Цифровізація освітнього процесу медичного університету. *Досвід впровадження змішаної форми навчання у ЗДМУ, траєкторія розвитку та місце в системі вищої медичної освіти: матеріали навч.-метод. відеоконф. Центр. метод. ради (26 травня 2021 р., м. Запоріжжя)*. Запоріжжя: ЗДМУ, 59–61.
- Яшкіна, О. І. (2013). Статистичні інструменти визначення узгодженості думок експертів в маркетингових дослідженнях. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*, 10, 442-449.
- Alharbi, N. S. (2024). Evaluating competency-based medical education: a systematized review of current practices. *BMC Medical Education*, 24 (1), 612. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05609-6>.
- Dembitska, S., Kuzmenko, O., Savchenko, I., Demianenko, V., & Hanna, S. (2024). Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) *Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education*. (pp.329-337). ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 901. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34.

- Gullo, C. A., et al. (2024). Development of a Generalist Competency Framework for Longitudinal Integrated Curricula (LILIC). *Advances in Health Sciences Education*. <https://doi.org/10.1007/s40670-024-02185-8>.
- Hopkins L. et al. (2018). To the point: medical education, technology, and the millennial learner. *American journal of obstetrics and gynecology*, 218 (2), 188–192.
- Kobylianskyi, O., Stavnycha, N., Dembitska, S., Kobylianska, I., & Miastkovska, M. (2024). Innovative Learning Technologies in the Process of Training Specialists of Engineering Specialties in the Conditions of Digitalization of Higher Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 911. Springer, Cham. pp 3–11. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53382-2_1.
- Kuzmenko, O., Dembitska, S., Miastkovska, M., Savchenko, I., & Demianenko, V. (2023). Onto-oriented Information Systems for Teaching Physics and Technical Disciplines by STEM-environment. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 13(2), pp. 139–146. <https://doi.org/10.3991/ijep.v13i2.36245>.
- Lazurenko, O. O., & Smila, N. V. (2016). Psychological and Pedagogical Principles of Students' Emotional Sphere formation in the Process of Professional Training and Development. *Journal of Psychological Sciences*, 2 (3), 124-129.
- Ma, Y., Song, Y., Balch, J. A., et al. (2024). Promoting AI Competencies for Medical Students: A Scoping Review on Frameworks, Programs, and Tools. Preprint. Available at: <https://arxiv.org/abs/2407.18939>
- Sahebi, Z., & Barkhordari-Sharifabad, M. (2023). Spiritual care competency and its relationship with clinical self-efficacy in nursing students. *BMC Medical Education*, 23, 937. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04937-3>.
- Savvidou, E., et al. (2024). Final-year medical students' self-assessment of their competence to perform 123 clinical skills: a cross-sectional study in Greece. *Hippokratia*, 28 (3), 109–114.

REFERENCES

- Alharbi, N. S. (2024). Evaluating competency-based medical education: a systematized review of current practices. *BMC Medical Education*, 24 (1), 612. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05609-6>.
- Dembitska, S. V. (2025). Formuvannia akademichnoi motyvatsii studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv u konteksti tsyfrovoy transformatsii osvithnoho prostoru [Formation of academic motivation of students of higher educational institutions in the context of digital transformation of the educational space]. *Naukovi zapysky Maloi akademii nauk Ukrainy*, 2(33), 13-24. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2025-33-02> [in Ukrainian].
- Dembitska, S., Kuzmenko, O., Savchenko, I., Demianenko, V., & Hanna, S. (2024). Digitization of the Educational and Scientific Space Based on STEAM Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. (pp.329-337). ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 901. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-53022-7_34.
- Gullo, C. A., et al. (2024). Development of a Generalist Competency Framework for Longitudinal Integrated Curricula (LILIC). *Advances in Health Sciences Education*. <https://doi.org/10.1007/s40670-024-02185-8>.
- Hopkins L. et al. (2018). To the point: medical education, technology, and the millennial learner. *American journal of obstetrics and gynecology*, 218 (2), 188–192.
- Kobylianskyi, O., Stavnycha, N., Dembitska, S., Kobylianska, I., & Miastkovska, M. (2024). Innovative Learning Technologies in the Process of Training Specialists of Engineering Specialties in the Conditions of Digitalization of Higher Education. In: Auer, M.E., Cukierman, U.R., Vendrell Vidal, E., Tovar Caro, E. (eds) Towards a Hybrid, Flexible and Socially Engaged Higher Education. ICL 2023. *Lecture Notes in Networks and Systems*, vol 911. Springer, Cham. pp 3–11. https://doi.org/10.1007/978-3-031-53382-2_1.
- Kuzmenko, O., Dembitska, S., Miastkovska, M., Savchenko, I., & Demianenko, V. (2023). Onto-oriented Information Systems for Teaching Physics and Technical Disciplines by STEM-environment. *International Journal of Engineering Pedagogy (iJEP)*, 13(2), pp. 139–146. <https://doi.org/10.3991/ijep.v13i2.36245>
- Lazurenko, O. O., & Smila, N. V. (2016). Psychological and Pedagogical Principles of Students' Emotional Sphere formation in the Process of Professional Training and Development. *Journal of Psychological Sciences*, 2 (3), 124-129.

- Lazurenko, O. O. (2018). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti modeliuvannya profesiinoi kompetentnosti studentiv-medykiv u protsesi profesiinoho stanovlennia [Psychological and pedagogical features of modeling professional competence of medical students in the process of professional development]. *Psychological journal*, 13, 67-85. <https://doi.org/10.31108/2018vol13iss3pp67-85> [in Ukrainian].
- Levytska, A. I., & Osipova, T. Yu. (2021). Pedahohichni umovy formuvannya hotovnosti maibutnikh likariv do mizhkulturnoi vzaiemodii [Pedagogical conditions for forming the readiness of future doctors for intercultural interaction]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, IX(101), 259, 29-32. <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-259IX101-06> [in Ukrainian].
- Ma, Y., Song, Y., Balch, J. A., et al. (2024). Promoting AI Competencies for Medical Students: A Scoping Review on Frameworks, Programs, and Tools. Preprint. URL: <https://arxiv.org/abs/2407.18939>
- Nakhaieva, Ya., Humenna, I., & Shatskyi, V. (2021). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh likariv yak pedahohichna problema [Formation of professional competence of future doctors as a pedagogical problem]. *Medychna osvita*, 3, 92-96. <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2021.3.12602> [in Ukrainian].
- Razumna, A. H. (2020). Formuvannya profesiinoi identychnosti maibutnikh fakhivtsiv medychnoi haluzi u zakladakh vyshchoi osvity [Formation of professional identity of future medical professionals in higher education institutions] (avtoref.dys... kand. ped. nauk). Kyiv: Natsionalnyi medychnyi universytet imeni O.O. Bohomoltsia [in Ukrainian].
- Reznikov Yu. P., & Navolokina A. S. (2022). Formuvannya fakhovykh kompetentnosti maibutnikh likariv pid chas dystantsiinoho navchannia [Formation of professional competencies of future doctors during distance learning]. *Innovatsiina pedahohika*, 51 (2), 65-69. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.12> [in Ukrainian].
- Rohozin, V. V. (2021). Pedahohichni umovy formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh likariv-stomatolohiv zasobamy symuliatyinoho navchannia [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future dentists using simulation training]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 81, 252-256. DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.81.47> [in Ukrainian].
- Sahebi, Z., & Barkhordari-Sharifabad, M. (2023). Spiritual care competency and its relationship with clinical self-efficacy in nursing students. *BMC Medical Education*, 23, 937. <https://doi.org/10.1186/s12909-023-04937-3>.
- Savvidou, E., et al. (2024). Final-year medical students' self-assessment of their competence to perform 123 clinical skills: a cross-sectional study in Greece. *Hippokratia*, 28 (3), 109–114.
- Serhieieva, L. N. (2021). Tsyfrovizatsiia osvitnoho protsesu medychnoho universytetu [Digitalization of the educational process of a medical university]. *Dosvid vprovadzhennia zmishanoi formy navchannia u ZDMU, traiektoriia rozvytku ta mistse v systemi vyshchoi medychnoi osvity: materialy navch.-metod. videokonf. Tsentr. metod. rady (26 travnia 2021 r., m. Zaporizhzhia)*. Zaporizhzhia : ZDMU, 59–61 [in Ukrainian].
- Yashkina, O. I. (2013). Statystychni instrumenty vyznachennia uzghodzenosti dumok ekspertiv v marketynhovykh doslidzhenniakh [Statistical tools for determining the consistency of expert opinions in marketing research]. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, 10, 442-449 [in Ukrainian].

Дата надходження: 22.01.2026

Дата прийняття до друку після рецензування: 20.02.2026

Дата публікації: 24.04.2026

Марія Шостацька – PhD, заступник директора з виховної роботи, Вінницький медичний коледж імені академіка Д. К. Заболотного, Вінниця, e-mail: mariashostatska@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1835-8348>.

Євгеній Кулібаба – аспірант кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: zhenya.kulibaba@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-1038-604X>.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF HEALTH PROFESSIONALS IN MARTIAL ARTS

Mariia Shostatska – PhD, Deputy Director for Educational Work, Vinnytsia Academician D. K. Zabolotnyi Professional Medical College, Vinnytsia, Ukraine, Email: mariashostatska@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1835-8348>.

Yevgeny Kulibaba – Postgraduate Student, Department of Life Safety and Safety Pedagogy, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Email: zhenya.kulibaba@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-1038-604X>.

This article examines the psychological and pedagogical conditions for the development of professional competence among future healthcare professionals under martial law. An analysis of contemporary approaches to the training of medical personnel is conducted, and the necessity of comprehensively accounting for crisis realities is substantiated, in particular limited access to clinical practice, high emotional stress, and the need for rapid decision-making in extreme situations. A set of psychological and pedagogical conditions is substantiated, including the creation of a psychologically safe educational environment, the integration of a competence-based approach taking into account military challenges, the digitalisation and flexibility of the educational process, the development of psychological resilience and emotional intelligence, the support of motivation and the formation of professional identity, as well as special training for teachers to work in crisis conditions. A model is proposed for combining innovative educational technologies (simulation-based learning, distance and blended learning) with systematic psychological support, ensuring not only the acquisition of professional competencies but also the development of personal qualities necessary for effective medical practice in wartime conditions. The prospects for implementing the developed set of measures in the practice of higher education medical institutions to improve the quality of training for doctors prepared to work in extreme circumstances are explored.

Keywords: professional competence, healthcare professionals, psychological and educational conditions, martial law, medical education, psychological resilience, simulation training.